

La Sala

Vilada

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Antiga parròquia de Santa Maria de la Baells
Emplaçament Damunt de la carretera de Berga a Vilada, sota dels cingles de la Gotzera.

Coordenades:

Latitud: 42.13255
Longitud: 1.90292
UTM Est (X): 409331
UTM Nord (Y): 4665076

Classificació

Número de fitxa 08299 - 14
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XIV
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: 08300A002000120000SL
Autoria de la fitxa Albert Rumbo Soler i Isaac Soca Torres / Martí Picas INSITU SL
Data de registre de la fitxa: dl., 25/03/2002 - 01:00

Descripció

Es tracta d'una gran cas pairal amb una estructura molt tradicional, situada en un petit coll de muntanya encarat cap a migdia. L'edifici és format per un cos central, de planta rectangular, possiblement es tracta de la

primitiva "sala", atès que les parets són molt robustes i presenta una alçada considerable. Aquest edifici principal, destinat bàsicament a vivenda, ha estat complementat amb altres edificis adjacents, que s'utilitzen per les activitats pròpies de la finca (agràries i ramaderes). La teulada de l'edifici principal és a dues vessants i s'encara d'est a oest. La casa presenta una estructura molt clàssica i sobria, amb unes obertures molt petites, excepte al cantó nord on s'han arribat a tapiar les poques que hi havia. En general, a l'exterior, no hi ha elements molt rellevants, tret d'alguns objectes i altres elements mobiliaris típics de les feines del camp. A l'interior hi ha una petita capella familiar, actualment molt deixada. Darrera de la casa, per la banda de tramuntana, hi ha una gran era enrajolada i, a l'altra banda de l'era, una gran pallissa, semblant a les que es poden trobar a la resta del terme. De la pallissa són especialment interessants els acabats en fusta. La casa és envoltada per bosc d'alzina i roureda i, també, per múltiples camps i feixes que encara conserven els marges empedrats. La zona és força humida, cosa que s'ha aprofitat per idear un sistema de petits canals que fan arribar aigua a la casa.

Observacions:

No s'ha pogut realitzar una visita general a l'interior, pel poc interès que hi han tingut els propietaris actuals.

Història

La masia de la Sala la trobem mencionada el 1341 en un llevador de censos de la sagristia del monestir de la Portella, com a la Sala de l'Espunya. De fet els complement "de l'Espunya" el trobem al llarg de l'època medieval i moderna, cap a finals del segle XVIII caurà en desús. Si bé, com diem la casa no és documentada fins al segle XIV l'indret de l'Espunya ja apareix en documents del 995 i de 1001: "ipsa Spungia". Per aquest motiu podem pensar que l'origen de la casa és anterior, possiblement es una de tantes "sala" o "palacium" que es documenten a Catalunya als segles XI i XII, com a casa forta i residència del "baiulus". Del segle XIV en endavant els esments de la casa i dels seus posseïdors cada vegada acostumen a ser més freqüents, especialment entre la documentació del monestir de la Portella. Els tinents del mas són aleshores cognominats Sala. La crisi dels segles XIV i XV va permetre als Sala establir-se i adquirir gran nombre de masos rònecs o abandonats (Martins, Torrent, Ricolp, Campedragar, el Pujol...), amb la qual cosa eixamplaren notablement les seves possessions, moltes en terme de la Baells i de la Nou. Juridicament la masia de la Sala es trobava en una situació complexa. Formava part de la parròquia de Santa Maria de la Baells, però es trobava dins de la batllia de Vilada i de la baronia de la Portella. Al segle XVI el mas passà a mans dels Canal de Berga. Durant els segles XVII els enfrontaments dels Canal amb el Comú de Berga pels emprius de Puigherbessos varen ser molt tensos i arribaren a provocar situacions molt violentes, fins que a començaments del segle XVIII s'establí una concòrdia. Durant el set-cents era, amb 2000 jornals de terra, una de les finques més grans de la baronia de la Portella i, per extensió, de tota la comarca. A començaments del segle XX el mas fou adquirit pels Orriols, que són els actuals propietaris.

Bibliografia

RIU (1992: 89-95).

SOCA (en curs: s. p).

